

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันได้เป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วไปแล้วว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือด้านอื่น ๆ ก็ตาม มนุษย์เป็นพลัง เป็นจักรกลอันสำคัญที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในสังคม ทั้งในทางบั่นทอนและเสริมสร้างสังคม ในแง่ของการสร้างเสริม อาจกล่าวได้ว่า ในบรรดาทรัพยากรทางเศรษฐกิจทั้งหมด กำลังคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติ ให้มนุษย์รู้จักตนเองตลอดจนสังคมและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับตน สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ใคร่รับมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็เน้นถึงความสำคัญของการศึกษา ในฐานะที่เป็นจักรกลสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนและคุณภาพของคน

ประยูร ศรีประศาสน์^๑ กล่าวว่า " ประเทศที่เจริญได้นั้นก็เพราะมีกำลังคนที่มีคุณภาพ ประชาชนของประเทศจะมีคุณภาพดีเวลาอย่างไรนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษา การศึกษาจะช่วยพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพขึ้นได้ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือลดการเปลี่ยนแปลงในสังคม กล่าวคือถ้าต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอันใดเกิดขึ้นในสังคม หนทางที่ดีที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือการให้การศึกษาแก่ประชาชน "

^๑ ประยูร ศรีประศาสน์, " วิเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการฝึกหัดครู ในประเทศไทยที่คณะผู้วิจัยชาวต่างประเทศเป็นผู้จัดทำ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๗ (กันยายน, ๒๕๑๕), ๑๘ - ๓๓.

บุญชนะ อัครดากร^๒ และ โอสถ โกศิน^๓ กล่าวว่า เศรษฐกิจของชาติจะเจริญก้าวหน้าไปได้เพียงไหน ขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของระบบการศึกษา สิปปนนท์ เกตุทัต^๔ กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาวา การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน ยังไม่เคยมียุคใด ๆ ในประวัติศาสตร์ ที่การศึกษามีความสำคัญถึงเพียงนี้ในโลกซึ่งวางรากฐานอยู่บนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การศึกษาและการวิจัยเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่เฉพาะแต่ในแง่เศรษฐกิจและสังคม ในแง่ความเจริญทั่วไป ในแง่ความปลอดภัยของประเทศ แต่ที่สำคัญที่สุดในการผลิตคน ผลิตพลเมืองดี ผลิตกำลังคนจะไปทำงานในคานต่าง ๆ การผลิตนักบริหารและผลิตนักคิด

ธนู แสงศักดิ์^๕ กล่าวว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศชาติพัฒนา ก้าวหน้า เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางดี มีการปรับปรุงคัดแปลงถ่ายทอด รักษาวัฒนธรรมอันดีงาม มีการใช้เทคนิคและกระบวนการของสังคม ที่จะช่วยให้การหลอหลอมจิตใจของคนในชาติอย่างมั่นคงปลอดภัย สุนทร สุนันท์ชัย^๖ เปรียบการศึกษาวาเป็น

^๒ บุญชนะ อัครดากร, " บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๖ (ตุลาคม, ๒๕๑๔), ๗.

^๓ โอสถ โกศิน, " สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของประเทศไทย, " เอกสารประกอบการสัมมนาการวางแผนการศึกษาระดับชาติ, หน้า ๕๘.

^๔ สิปปนนท์ เกตุทัต, " บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาการศึกษา, " ประมวลบทความเกี่ยวกับวรรณกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑.

^๕ ธนู แสงศักดิ์, " การแนะแนวกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย, " เอกสารชุดเผยแพร่การศึกษา อันดับที่ ๑๐, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๔), ๗๘.

^๖ สุนทร สุนันท์ชัย, " เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๓.

แนวสารพัดนึกที่จะอำนวยความสะดวก ความสำเร็จทุก ๆ อย่าง ชำรง บัณฑิต^๓ เห็นว่าการศึกษายเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งได้รับผลตอบแทน ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. กำลังคน (Man Power) หมายถึงการศึกษาช่วยสร้างกำลังคนให้ได้ตามความต้องการของประเทศ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

๒. ทักษะและความรู้ (Skill and Knowledge) หมายถึงเครื่องมือที่จะช่วยใ้บุคคลทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

๓. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึงการสร้างวัฒนธรรมที่มีคุณภาพสูงให้แกสังคม

๔. ความเจริญทางคานเศรษฐกิจ (Economic Growth) หมายถึงการเพิ่มผลผลิตของประชาชาติ โดยส่วนรวมหรือประสิทธิภาพในการผลิต

จากความคิดเห็นดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญยิ่ง การศึกษามีองค์ประกอบหลายอย่าง องค์ประกอบที่สำคัญองค์หนึ่งก็คือครู ครูจึงมีความสำคัญไม่น้อยต่อบทบาททางการศึกษา ดังที่มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของครูดังนี้

บัญญัติ กุศลสถาพร^๔ กล่าวว่าครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในระบบการศึกษา แม้ว่าเราจะพยายามลงทุนในด้านปรับปรุงสร้างหลักสูตรให้เลิศเลอเพียงใด การจัดการศึกษาจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร ถ้าหากการตระเตรียมบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ครูและการใช้ครู

^๓ ชำรง บัณฑิต, " เศรษฐกิจการศึกษาในปัจจุบัน, " ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา (๒๕๑๓), หน้า ๔๖.

^๔ บัญญัติ กุศลสถาพร, " ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา, " ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา อันดับ ๔ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๕), หน้า ๒๔๔.

เป็นไปอย่างซาบซึ้งประทับใจ ความเห็นนี้มีส่วนคล้ายกับความเห็นของ ทวีโลก เกษมศรี^๘ ซึ่งเห็นว่าครู เป็นจักรสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษามุ่งผลตามเป้าหมาย ถ้าครูบกพร่องไป แมวอาจประกอบอื่น ๆ จะดีสักเพียงใดก็ตาม การจัดการศึกษาก็ล้มเหลวอย่างแน่นอน " ครูคือผู้นำในทางวิญญาณ หมายความว่า เป็นแสงสว่างส่องทางแก่วิญญาณของสัตว์โลกให้รู้จักทางเดินสู่จุดหมายปลายทาง " ^{๙๐} นางฉวีฉวี สุมาวงศ์^{๙๑} กล่าวว่า " ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุด หลักสูตร ราชวิชาหรือหลักเกณฑ์ใด ๆ จะไร้ความหมาย ถ้าครูไม่สามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้อย่างใดผลในห้องเรียน " ครูเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรมเช่นเดียวกับวิญญาณซึ่งมี^{๙๒} เกரியง เอี่ยมสกุล^{๙๓} ไ้พูดถึงบทบาทของครูในสังคมปัจจุบัน ว่าครูเป็นบุคคลหลายฐานะ เช่นมีฐานะพลเมือง บางคนมีฐานะเป็นข้าราชการและมีฐานะเป็นครูวัฒนธรรมไทยจัดว่าครูเป็นปูชนียบุคคล หน้าที่ ความประพฤติกและคุณธรรมประจำใจได้รับการนับถือว่าเป็นบุคคลพิเศษ แต่บทบาทของครูในสังคมปัจจุบันที่สำคัญที่สุดก็คือบทบาทที่มีต่อเด็กนั่นเอง

^๘ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๑๔), คำนำ.

^{๙๐} พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาคืออะไร (พระนคร : โรงพิมพ์สามชายการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๐.

^{๙๑} นางฉวีฉวี สุมาวงศ์และคณะ, เอกสารประกอบการเรียนระเบียบวิธีสอน (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมาศสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๘), หน้า ๘.

^{๙๒} คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๑.

^{๙๓} เกரியง เอี่ยมสกุล, " บทบาทของครูในสังคมปัจจุบัน, " ศูนย์ศึกษา ๑ (มกราคม, ๒๕๑๒), ๕.

สมบุรณ์ ขวัญยืน^{๑๔} และ อ. จิตรานนท์^{๑๕} ได้ให้ความสำคัญแก่ครูว่า ครูเป็นผู้มีอิทธิพล
 เห็นชีวิตจิตใจเด็ก เด็กจะให้ความเคารพนับถือครูอยู่แล้วโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะ
 เด็กวัยต้น ชาวบ้านผู้ปกครองเด็กหวังว่าครูจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก และตัวของ
 ชาวบ้านเอง เมื่อมีอะไรติดขัด มีปัญหา ก็จะขอความช่วยเหลือจากครู หลายท้องถิ่นมัก
 เรียกครูว่า พ่อครู ญาครู (ออกญาครู) ครูเป็นบุคคลที่คนทั่วไปยอมรับว่าเป็นผู้รู้ โดยเฉพาะ
 ในชนบท ครูในชนบทโคอุทิศตนให้กับชนบทและใกล้ชิดสนิทสนมกับคนในชนบทมากที่สุด อีกทั้ง
 ทั้งยังเป็นพื้นฐานการเรียนรู้อย่างไร้ควย ก็เป็นที่แน่นอนว่า " นักพัฒนาชนบท " ผู้
 ยิ่งใหญ่ไม่มีวันพ้นครู ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช^{๑๖} อดีตนายกรัฐมนตรี้ ได้ให้ความคิดเห็น
 ว่า ครูเป็นพ่อแม่ที่สองของเด็ก เป็นบิดามารดาในทางความรู้ ทางศีลธรรมจรรยาบรรณ
 ต่าง ๆ ของเด็ก

จากการกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและบทบาทของครูแล้ว จึงอาจกล่าว
 ได้โดยสรุปว่าครูเป็นบุคคลที่มีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการ
 ศึกษา ครูเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่อนุชนให้มีความรู้ ความเจริญองงามทั้งด้าน
 สติปัญญา ค่านิยม และค่านิยม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถดำเนิน
 ชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ คุณภาพ

^{๑๔} สมบุรณ์ ขวัญยืน, " ครูที่เราต้องการ, " มิตรครู ๒๔ (ธันวาคม, ๒๕๑๒),

๑๕.

^{๑๕} อ.จิตรานนท์, " ครูก็มองพัฒนาชุมชน, " ประชาศึกษา ๑๐ (มกราคม,

๒๕๑๔), ๖.

^{๑๖} ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, " ความคิดเห็นเกี่ยวกับครู " ข้อคิดปิ่นปักกร-
จากการสัมมนา ๑๐. (๒๕๑๓), หน้า ๒๑๑.

ของการศึกษาจะอยู่ในขั้นดีเลวอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับตัวของครูเป็นสำคัญ การศึกษาทุกระดับ จะต้องมีความต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา การประถมศึกษาจึงถือว่าเป็นการศึกษาระดับที่สำคัญมากเพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

การจัดการศึกษาเท่าที่ผ่านมามีปรากฏการณ์ของการศึกษาโดยเฉพาะระดับประถมศึกษายังไม่เป็นที่พอใจ นักเรียนจำนวนมากยังไม่มีคุณภาพที่ดีพอ เรามักจะได้ยินผู้สนใจการศึกษากล่าวเสมอว่า มีนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นมากมาย ปีหนึ่ง ๆ นับเป็นจำนวนแสน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ สอบตกซ้ำชั้นทั่วประเทศ รวม ๓๕๐,๘๘๕ คน^{๑๗} นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้มีจำนวนมาก จากผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ^{๑๘} พบว่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ ไปแล้ว อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้มีจำนวนถึงร้อยละ ๓๓ ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับประถมจึงเกิดความล้มเหลวอย่างมาก รัฐบาลต้องเสียเงินในการลงทุนไม่น้อย ถ้าเราคิดแต่เพียงเด็กสอบตกซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษาปีละ ๓๕๐,๐๐๐ คน ถือเกณฑ์ประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวที่รัฐต้องลงทุน หัวละ ๒๗๐ บาท รัฐก็จะสูญเสียเงินถึงประมาณ ๒๐๐ ล้านบาทต่อปี

^{๑๗} กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานประจำปี ๒๕๑๔ (พระนคร : ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔.

^{๑๘} กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการรู้หนังสือของจบชั้นประถมปีที่ ๔ (พระนคร : ๒๕๑๒), หน้า ๓๔.

การสอนอย่างไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยของครูประจำการบางแห่งมีผลกระทบกระ-
 ถึงถึงคุณภาพการศึกษาไม่น้อย ดังผลจากการวิจัยเพื่อการประณการศึกษา^{๑๘} ว่า การ
 ศึกษาต่อภาคนอกเวลาของครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ทุกสังกัด ได้เริ่มขยาย
 ต่อมาตั้งแต่วิทยาลัยวิชาการศึกษา และวิทยาลัยครูในจังหวัดต่าง ๆ เปิดรับนักศึกษาเข้า
 เรียน คือในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา นับจากนั้นมาได้มีผู้แสดงความเห็นว่า การศึกษา
 ของครูลักษณะเช่นนี้ กระทบกระเทือนต่อการศึกษาของชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ
 ผลเสียในด้านการสอนของครู ดังปรากฏในคำปรารภของ พลเอกประภาส จารุเสถียร
 อดีตรองนายกรัฐมนตรี ว่า " ควรจะเลิกการศึกษภาคนอกเวลาเสีย " และการไป
 ศึกษาที่นอกโรงเรียนออกไปสถานศึกษาอื่นโรงเรียนเล็ก ครูที่ไปศึกษาระดับปริญญาตรีทาง
 การศึกษามีจำนวนถึงร้อยละ ๖๔ และระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงร้อยละ๓๖
 เวลาที่ออกจากโรงเรียนมีตั้งแต่เวลาเที่ยงวัน จนถึงเวลาก่อนที่โรงเรียนจะเลิก ๑
 ชั่วโมง และประมาณร้อยละ ๕๐ จะเป็นผู้ขาดการสอนหรือทิ้งชั้นเรียนไป

สาเหตุที่ทำให้คุณภาพของการประณศึกษาไม่อยู่ในระดับที่ดีนั้นเนื่องมาจากมูลเหตุ
 หลายประการ และมูลเหตุที่สำคัญที่สุดก็คือการสอน การปฏิบัติงานของครู ครูมีหน้าที่จัด
 ประสพการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก หลักบริหารโรงเรียนคานววิชาการ^{๒๐} กล่าวไว้ตอนหนึ่ง
 ว่า " ผลการเรียนรู้การสอนจะมีมากน้อยเพียงไรหาขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษา หลักสูตร หรือ
 วิธีสอนของครูไม่ แต่ขึ้นอยู่กับตัวครูเองเป็นประการสำคัญ " ดังนั้นคุณภาพของครูมีอิทธิพล

^{๑๘} กองการประถมศึกษา. กรมสามัญศึกษา, " สภาพการทำงานและการศึกษา
 ของครูนอกเวลาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, " การวิจัยเพื่อการประณศึกษา (พระนคร:
 โรงพิมพ์คุรุสภา . ๒๕๑๓), หน้า ๖๔ - ๑๑๑.

^{๒๐} กรมการฝึกหัดครู, หลักการบริหารโรงเรียนคานววิชาการ (พระนคร : ๒๕๑๕),
 หน้า ๑๖๖.

ต่อคุณภาพของการศึกษามากทีเดียว ครูประถมศึกษายังคอยคุณภาพอยู่มาก ดังที่ เกรียง -
 เอี่ยมสกุล^{๒๑} กล่าวว่า " การที่โรงเรียนประถมศึกษาคอยคุณภาพนั้น ขอเท็จจริงอย่าง
 หนึ่งก็คือมาตรฐานของครูประถมศึกษายังไม่ครบหรือยังไม่ไคมามาตรฐานเท่าที่ควรจะ
 เป็น " ดังนั้นการที่จะเป็นครูที่มีมาตรฐานหรือมีคุณภาพดีนั้นไม่ใช่ของง่ายนัก จากคำ
 กล่าวที่ว่า " ใครก็เป็นครูไค " นั้น เห็นจะไม่ถูกต้อง คนที่จะเป็นครูนั้นจะต้องได้รับการ
 ฝึกฝนอบรมให้มีความรู้ มีทักษะในการทำหน้าที่ครู ดังที่ สุภรณ์ ศรีพหล^{๒๒} ได้กล่าวถึงครู
 อาชีพไว้ว่า " นอกจากจะมีความรู้และสามารถที่จะถ่ายทอดแกผู้อื่นไคแล้ว ยังต้องมีทักษะ
 (Skills) ต่าง ๆ คือทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และถือว่าเป็นทักษะทางวิชาชีพ
 (Professional Skills) ซึ่งจะได้มาจากการศึกษา ฝึกฝน อบรม ไม่ใช่เกิดขึ้นมา
 เอง "

การที่ครูประถมศึกษายังมีคุณภาพไม่ไคพอนั้นก็จะต้องเพิ่งไคไปยังสถาบันผลิตครูต่างๆ
 ว่ามีคณาจารย์ที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงไค หลักสูตรการฝึกหัดครูที่จัดให้นักศึกษาคูเรียนนั้น
 มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยหรือไม่ ชีระ สุมิตร^{๒๓} เป็นผู้นึงที่อยู่ไค
 ชิดกับการฝึกหัดครูกล่าวว่า " การที่จะจัดการศึกษาไคอย่างมีประสิทธิภาพยอมของอาชีพ
 คุณภาพของครูที่ไคเป็นการ เพราะฉะนั้นการฝึกหัดครูจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างใหญ่หลวง

^{๒๑} เกรียง เอี่ยมสกุล, " ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตครู, " ข้อคิดฝึกหัดครู
จากการสัมมนา สอ., (๒๕๑๗), หน้า ๒๒๖.

^{๒๒} สุภรณ์ ศรีพหล, " การผลิตครูชั้นอาชีพ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 ๗ (กันยายน, ๒๕๑๕), ๑๐.

^{๒๓} ชีระ สุมิตร, การฝึกหัดครู : ปัญหาและโอกาส (กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๔), คำนำ.

ของประเทศเรื่องหนึ่ง ในการผลิตครูให้มีคุณภาพนั้น สถานศึกษาฝึกหัดครูจะต้องรับเป็น
พันธกิจที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมและปวงคณาจารย์ในสถานศึกษาฝึกหัดครู จะต้องเสาะ
แสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะเตรียมครูที่มีสมรรถภาพ และช่วยส่งเสริมความสามารถของ
ครูประจำการ "

พจน์ รัชญูพันธ์^{๒๔} กล่าวว่าบุคลากรในสถานศึกษาฝึกหัดครูที่จะรับใช้สังคมนั้น มีอยู่
๓ ประการ คือ

- ๑. การผลิตครู (Pre-service)
- ๒. ฝึกอบรมครู (In-service)
- ๓. บริการชุมชน (Community services)

เนื่องจากครูประถมศึกษา (In-service) ยังไม่มีคุณภาพดีเท่าที่ควร
บุญชม ไชยโกษี^{๒๕} จึงได้กล่าวถึงวิธีการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อ
กระตุ้น และส่งเสริมให้ครูประถมศึกษาที่มีความเจริญงอกงามและพัฒนาการด้านวิชาการ
เช่น การประชุมพิเศษครูใหม่ หรือครูที่มีประสบการณ์แล้ว ที่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่น ๆ
เพื่อช่วยให้รู้นโยบายและปรัชญาของโรงเรียน ระเบียบวิธีปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็ก
ห้องเรียน โรงเรียน การวัดผลและอื่น ๆ ในประเทศเบลเยียม ฝรั่งเศส จัดให้มีวัน
ศึกษา (Education days) ขึ้นเพื่อมุ่งช่วยเหลือครูทั่วไป โดยเฉพาะครูใหม่ให้มีโอกาส

^{๒๔} พจน์ รัชญูพันธ์, " บุคลากรของสถาบันฝึกหัดครูในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการ
รับใช้สังคม, " วารสารประชุมทางวิชาการ การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม, ๓ - ๗
(กุมภาพันธ์, ๒๕๑๘), ๖๐.

^{๒๕} บุญชม ไชยโกษี, " การส่งเสริมการศึกษาระหว่างประจำการของครูประถม-
ศึกษา, " เอกสารพิเศษ ฉบับที่ ๒ วิทยาลัยครูมหาสารคาม, ๒๕๑๒, หน้า ๒๘-๓๑.

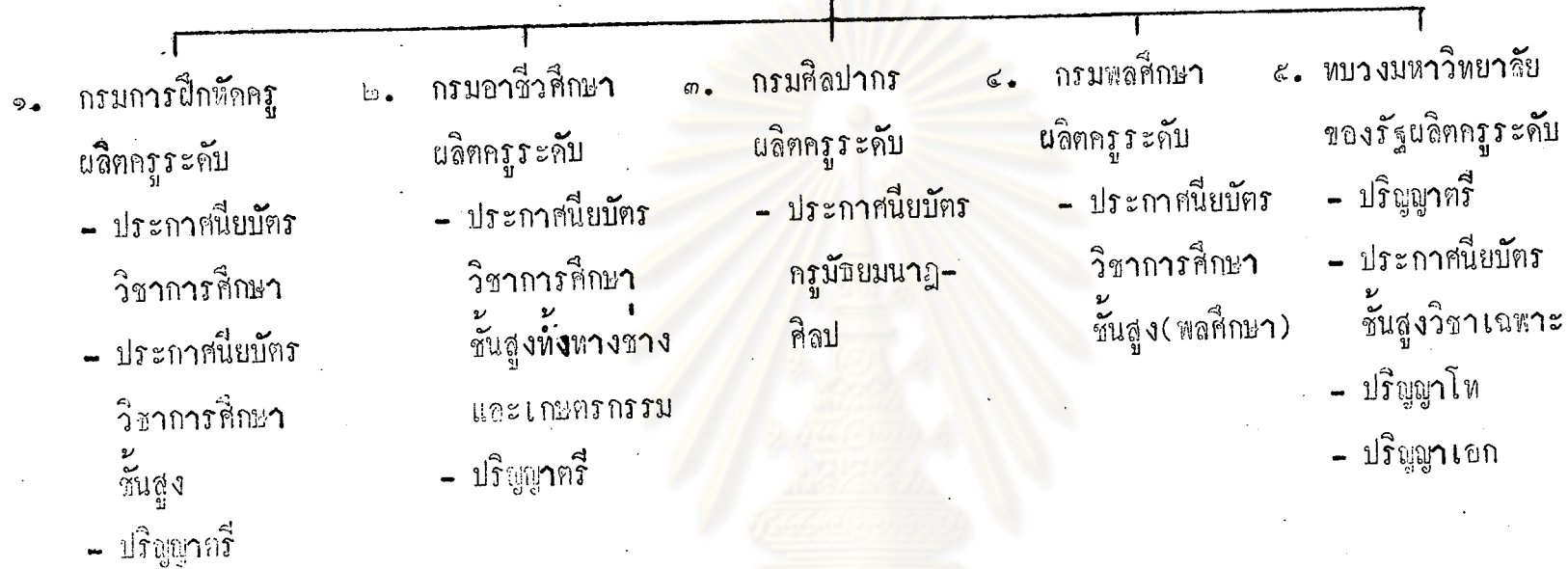
เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการสอนด้วยการอภิปราย การสาธิตการสอน และอื่น ๆ อีกอย่างหนึ่งก็คือจัดการอบรม อาจจะเป็นการอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความคิด และทักษะใหม่ ๆ หรือเป็นการอบรมเพื่อเป็นการเตรียมก่อนที่จะจัดให้มีการสอบเลื่อนวิทยฐานะดังที่ในประเทศไทยทำอยู่ โดยกรรมการฝึกหัดครู ร่วมกับคุรุสภาจัดการอบรมวิชาชุดในภาคฤดูร้อนที่วิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ก่อนที่จะจัดให้มีการสอบวิชาชุดเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

แผนงานส่งเสริมวิทยฐานะครู ตามแผนพัฒนา ระยะที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔)^{๒๖} ได้จัดโครงการศูนย์ฝึกอบรมครูประจำการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ในวิทยาการใหม่ ๆ ที่จำเป็น เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น และให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลักษณะของโครงการ เป็นขั้นดำเนินการโดยใช้วิทยาลัยครูเป็นศูนย์การอบรมในอำเภอต่าง ๆ ในท้องที่รับผิดชอบของวิทยาลัยครู ค่าใช้จ่าย ๕ ปี เป็นเงิน ๗๓,๐๔๐,๐๐๐ บาท

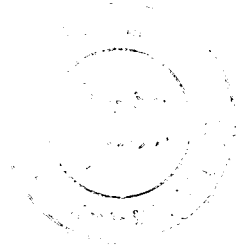
หน่วยงานผลิตครูในปัจจุบัน ที่ผลิตครูระดับต่าง ๆ กระจายอยู่ใน กรม กอง และหน่วยงานถึง ๕ หน่วย คือกรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา กรมศิลปากร กรมพลศึกษา และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงหลักสูตรระยะสั้นในการผลิต เช่นโครงการผลิตครูของกรมการปกครอง การผลิตครูเฉพาะสาขาวิชา เช่นครูพยาบาล นอกจากการฝึกอบรมครูโดยตรงแล้ว ยังมีการสอบเลื่อนวิทยฐานะของครู ซึ่งคุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ ทั้งหลักสูตรอบรมภาคฤดูร้อน การสอนและการเรียนทางไปรษณีย์

^{๒๖} กองวางแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สรุปแผนพัฒนาระยะที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔), (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ตุลาคม, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๘.

หน่วยงานที่ผลิตครูในประเทศไทย ๒๗

แผนภูมิแสดงหน่วยงานผลิตครูในปัจจุบัน รวมทั้งระดับของครูที่หน่วยงานนั้น ๆ ผลิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร

๒๗ กรมการฝึกหัดครู, " การติดตามผลการฝึกหัดครู, " รายงานผลการวิจัย (พระนคร : โรงพิมพ์เอราวัณการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๓ - ๔. ๑๑๑

จากแผนภูมิจะเห็นว่ากรมการฝึกหัดครูมีหน้าที่ในการผลิตครูระดับประถมศึกษา เป็นส่วนใหญ่ การฝึกหัดครูเป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและยกระดับการศึกษาของประเทศ จรูญ มิลินทร์^{๒๘} ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกหัดครูว่า " บทบาทและฐานะของครูในปัจจุบันอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อย แต่การที่ครูจะมีบทบาทดีหรือไม่ดีก็ขึ้นอยู่กับ การฝึกหัดครูที่ตรงการเตรียมครู ถ้าเตรียมครูได้ก็จะไปแสดงบทบาทที่ดี " จากข้อคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครูไปนั้น จะเป็นครูที่ดี มีคุณภาพ ปฏิบัติการสอนหรือทำหน้าที่ครูได้ดีมากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสถาบันผลิตครูมากทีเดียว

" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่าครูมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของบ้านเมือง มิใช่แค่เพียงในการให้ความรู้แก่ศิษย์ที่ตนเองอบรมโดยเฉพาะเท่านั้น ผู้ที่มีหน้าที่ผลิตครูด้วยแล้วจึงต้องมีความรับผิดชอบเป็นทวีคูณ ในสมัยโบราณนั้นไม่มีการผลิตครูตามความหมายในปัจจุบัน มาในสมัยนี้เนื่องจากพลเมืองเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว (Population Explosion) และความรู้ทางกานวิทยาการสาขาต่าง ๆ เพิ่มพูนอย่างรวดเร็ว (Science Explosion) ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องผลิตครูให้เพียงพอและให้ดีเหมาะสมกับความต้องการที่จะพัฒนาประเทศ^{๒๙}

พัฒนาการของการฝึกหัดครู^{๓๐} นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มการศึกษาสำหรับประชาชนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ และเพื่อขยายการศึกษาให้กว้างขวางออกไป ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรก ที่โรงเรียนเด็ก สอนมะดิ ยศเส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ จัดให้ทั้งทางด้าน การเรียนวิชาความรู้ เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาผู้จะเป็นครู และในการฝึกหัดสอนเพื่อ

^{๒๘} กรมการฝึกหัดครู, " การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม," (พระนคร : โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๓๘.

^{๒๙} หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู, " การฝึกหัดครูในประเทศไทย," เอกสารนิเทศการศึกษา, ๑๑๘ (พระนคร : ๒๕๑๔), หน้า ๓๐๘.

^{๓๐} หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๘-๓๐๙.

จะให้รัฐจัดวิธีสอนและให้มีความสามารถที่จะสอนได้ รุ่นแรกมีนักเรียน ๓ คน แต่เรียนจบหลักสูตรเพียงคนเดียว รัฐบาลพยายามขยายการฝึกหัดครูเรื่อยมาเป็นลำดับ เพื่อสร้างคนในคานากาง ๆ แต่ก็มีผู้สนใจในอาชีพครูน้อย แม้ในระยะแรกเริ่มและในระยะต่อ ๆ มา รัฐบาลจะให้ทุน ค่าเล่าเรียนและส่งเสริมคัดเลือกนักเรียนจากหัวเมืองเข้ามาเรียนครูในพระนคร เพื่อกลับไปเป็นครูในภูมิลำเนาเดิมของตนและส่งเสริมนักเรียนครูฝึกสอนที่มีสติปัญญาไปศึกษา ณ ต่างประเทศ เพื่อกลับมาเป็นอาจารย์ในแขนงวิชาพิเศษต่าง ๆ และช่วยแต่งตำรับตำราตลอดจนบริหารการศึกษา เมื่อการศึกษาภาคบังคับได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ความขาดแคลนครูก็ยิ่งมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องเร่งขยายการผลิตครูขึ้นในส่วนภูมิภาค และรับผู้มีความรู้ค่าเข้ามาฝึกฝนในระยะสั้นเพื่อออกไปเป็นครูเพิ่มขึ้น ต่อมา มีผู้สนใจนิยมเรียนครูมากขึ้นและกว้างขวางเป็นลำดับ แม้กระนั้นจนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่พอกับความต้องการ ทั้งนี้เพราะเหตุผลนานาประการ ในด้านคุณภาพก็มีการแก้ไขหลักสูตรครูประเภทต่าง ๆ หลายครั้งหลายหน และยกระดับพื้นฐานความรู้ของผู้ที่จะเป็นครูให้สูงขึ้น

การฝึกหัดครูได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ จนถึงปัจจุบันนี้กรมการฝึกหัดครูได้ขยายจำนวนวิทยาลัยครูออกไปเป็น ๓๖ แห่งแต่เปิดทำการสอนได้เพียง ๒๕ แห่ง ขยายเป็น ๓๐ แห่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และเปิดครบทุกแห่งในปีการศึกษา ๒๕๑๘ การขยายวิทยาลัยครูนี้มีจุดประสงค์ที่จะให้บริการแก่ส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง ให้วิทยาลัยครูแต่ละแห่งได้บริการอย่างทั่วถึงภายในเขตรับผิดชอบเพียง ๒ หรือ ๓ จังหวัดเท่านั้น อันเป็นแนวทางไปสู่ " การฝึกหัดครูเพื่อท้องถิ่น " ยิ่งขึ้น จำนวนวิทยาลัยครู ๓๖ แห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ๖ แห่ง ตั้งอยู่ในภาคกลาง ๕ แห่ง ภาคเหนือ ๖ แห่ง ภาคใต้ ๕ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๘ แห่ง และภาคตะวันออก ๒ แห่ง ^{๓๑}

^{๓๑} กรมการฝึกหัดครู, " การติดตามผลการฝึกหัดครู, " รายงานผลการวิจัย (พระนคร : โรงพิมพ์เอราวัณการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๘.

โครงการฝึกหัดครูในประเทศไทยกำลังเร่งผลิตครูเพื่อให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพเพียงพอเป็นเป้าหมายสำคัญ^{๓๒} อย่างไรก็ตามการฝึกหัดครูในประเทศไทยซึ่งได้เริ่มผลิตครูมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕ จนกระทั่งปี ๒๕๑๑ เป็นเวลานานถึง ๗๖ ปีแล้วก็ตาม จนบัดนี้ก็ยังไม่สามารถผลิตผลได้เพียงพอกับความต้องการในค่านคุณภาพ จนมีบางท่านลงความเห็นว่าการผลิตที่ผลิตออกมาจากสถาบันฝึกหัดครู^{๓๓} แต่วิธีสอน ไม่รู้เนื้อหาวิชาเพียงพอ^{๓๔}

สุรพันธุ์ ยันต์ทอง^{๓๕} ได้กล่าวถึงการผลิตครูว่า " การเร่งผลิตครูเมื่อ ๖ - ๗ ปีที่แล้วมา ทำให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ ต้องเพิ่มปริมาณผลิตครูขึ้นเป็นจำนวนมากกว่ามาตรฐานที่กรมฝึกหัดครูเคยกำหนดไว้ว่า วิทยาลัยละประมาณ ๒๐๐๐ คน ความต้องการสถานที่เรียน การขยายตัวของวิทยาลัยครูในค่านอาจารย์ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษา เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การคัดเลือกสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไม่รัดกุมและไม่รอบคอบพอ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการผลิตครูค่านคุณภาพโดยเฉพาะคุณภาพของครูที่เกี่ยวกับสมรรถภาพในการเป็นครู อันได้แก่ความสามารถในการสอน ความสามารถในการอบรมแนะแนวและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ความสามารถในการสัมพันธ์อันดีแก่ชุมชนและความสามารถเป็นครูชั้นอาชีพ การผลิตครูเพื่อให้มีวุฒิทางครูโดยทั่ว ๆ ไปนั้นไม่เป็นที่แน่นอน

^{๓๒} สายหยุด จำปาทอง และ บุญถิ่น อัครถาวร, " การผลิตครู " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, (พระนคร : ๒๕๐๕), ๒๓.

^{๓๓} บุญถิ่น อัครถาวร, " การฝึกหัดครูในประเทศไทย, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๒ (กันยายน, ๒๕๑๑), ๑๕.

^{๓๔} สุรพันธุ์ ยันต์ทอง, " ความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบางประเภทในวิทยาลัยครู, วารสารทางวิชาการของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา สวนหลวง, ๔ (กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๑๕), ๑ - ๒.

เสมอไปว่าจะเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการเป็นครู การผลิตครูเพื่อให้มีคุณภาพจำเป็นต่องานนำทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง "

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ^{๓๕} ได้กล่าวถึงการผลิตครูเช่นกันว่า " เป้าหมายของการฝึกหัดครูยังไม่แจ่มชัด เช่นบอกวาทพยายามผลิตครูให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน ประชาชนต้องการแค่นี้ก็ไมทราบ ส่วนคุณภาพก็ไม่เคยกำหนดมาตรฐานว่าครูประจำชั้นประถมปีที่ ๑ ควรมีความสามารถเพียงไร แค่นี้ ครูชั้นอื่น ๆ ควรมีคุณสมบัติอย่างไร..."

สายชู^{๓๖} ได้กล่าวเป็นเชิงถามเกี่ยวกับการผลิตครูว่า " การฝึกหัดครูผลิตครูออกมาเพื่อช่วยเด็กที่เรียนจบ ม.ศ. ๓ ไม่มีที่เรียนไซ้ใหม่ ? เด็กเหล่านี้จบออกไปแล้วจะมีงานทำหรือไม่ ? คุณภาพจะเป็นอย่างไร ? ถ้าหากการรับนักศึกษาครูที่จบ ม.ศ. ๓ เขาเรียนเพราะเห็นว่าไม่มีที่เรียนแล้วยอมสะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องและการผิดพลาดในการผลิตครู ทำให้ส่งผลถึงคุณภาพของการศึกษาควย "

สภาวะทั่วไปของการศึกษาฝึกหัดครู^{๓๗} จากรายงานการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาฝึกหัดครู ได้กล่าวถึงสภาวะการศึกษา การฝึกหัดครูคล้ายคลึงกับสภาวะการศึกษาทั่วไป คือมีปัญหาการขาดแคลนครู ทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพ การขาดแคลนทั้งจำนวนอาจารย์ที่จะสอน อุปกรณ์การศึกษา งบประมาณดำเนินงาน และการปรับปรุงหลักสูตร

002832

^{๓๕} ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, " ปัญหาการจัดการฝึกหัดครูในประเทศไทย," ปาจารย์สาร, ๕ (กรกฎาคม - กันยายน), หน้า ๘.

^{๓๖} สายชู (นามแฝง), " อาณาจักรของการฝึกหัดครู," วิทยาสาร, (กันยายน, ๒๕๑๕), ๘.

^{๓๗} กองวางแผนการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, " การพัฒนาการศึกษาการฝึกหัดครู ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔," รายงานการประเมินผล (อัครสำเนา), หน้า ๓.

ให้เข้ากับความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ ลักษณะดังนี้ทำให้การผลิตครูไม่ได้มาตรฐานคือพอ อันมีผลถึงคุณภาพของการศึกษาในส่วนรวมลดต่ำลงด้วย ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ.^{๓๘} กล่าวว่า " นักเรียนครูที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้น เมื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ครูยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น

๑. ยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ครู
๒. ขาดความเข้าใจในนโยบายการศึกษาของชาติ ซึ่งไม่ทราบทิศทางในการดำเนินงานสอนของตน
๓. ขาดความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การลงเวลาราชการ เป็นต้น
๔. ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ครู เช่น ขาดการสอน ซึ่งปรากฏอยู่เสมอไม่ว่าจะสำเร็จระดับ ป.กศ.ชั้นสูงหรือปริญญาตรี
๕. ขาดความเข้าใจในสิ่งที่จะสอน เช่น หลักสูตรในระดับที่จะสอน
๖. ขาดทักษะในการสอน อาจจะมี ความจำเป็นในทฤษฎีการศึกษาแต่ขาดความเข้าใจและทักษะที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์

ข้อบกพร่องของการฝึกหัดครูซึ่งแสดงให้เห็นจากผลิตผลคือนักเรียนครูดังกล่าวมาแล้ว ทำให้มีความเข้าใจกันว่า คุณภาพของการฝึกหัดครูของประเทศไทยในปัจจุบันนี้อยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่พอใจนัก การที่ผลิตผลออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจนี้ก็มีส่วนเกี่ยวข้องไปถึงตัวอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูด้วย สถานฝึกหัดครูควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์หลายประการและใช้วิธีการที่เหมาะสมรัดกุม เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมที่สุดมาเป็นครูของครู

^{๓๘} กรมการฝึกหัดครู, " การบริหารงานค่านวิชาการศึกษาเพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการฝึกหัดครู, " ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา สอ. (๒๕๑๗), หน้า

บุคคลที่ควรจะได้รับการบรรจุเข้าเป็นครูในสถานศึกษาฝึกหัดครูนั้น ควรมีลักษณะบางประการดังนี้

๑. มีผลการเรียนดีเกิน
๒. มีความรู้ในวิชาชีพหรือวิชาการศึกษามาอย่างดี
๓. มีประสบการณ์ในการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพครูมาแล้วเป็นอย่างดี
๔. ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาโท ซึ่งได้เรียนวิชาการศึกษาและจิตวิทยา และได้ฝึกหัดสอนตามโรงเรียน หรือเคยเป็นครูในโรงเรียน หรือเคยเป็นครูในโรงเรียนระดับประถมและมัธยม หรือฝึกหัดครูมาแล้ว เป็นต้น "

กองวางแผนการศึกษา ได้ตระหนักถึงการฝึกหัดครูตลอดเวลา โดยเฉพาะในด้านการเตรียมครู การฝึกหัดครูมีการเปลี่ยนแปลงและพยายามปรับปรุง ในเรื่องคุณภาพมาหลายครั้งหลายครา มีการแก้ไขหลักสูตรมาเป็นลำดับ มาตราฐานพื้นความรู้ผู้ที่จะเป็นครูก็ค่อย ๆ สูงขึ้น ๆ คุณภาพของครูมิได้ขึ้นอยู่กับพื้นความรู้ของผู้ที่จะเข้าเป็นครูแต่ประการเดียว ยังต้องคำนึงถึงหลักสูตร การฝึกอบรม กระบวนการเรียนการสอนและอื่น ๆ อีก ^{๓๘}

ไอเซ เปอนาติมอส ^{๔๐} และ การ์คอน ^{๔๑} กล่าวว่า " การผลิตครูนอกจากจะพิจารณาในแง่ปริมาณแล้วต้องคำนึงถึงคุณภาพด้วย การพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในสถานฝึกหัดครูก็ดี การพิจารณาให้มีการอบรมครูเก่าก็ดี นักวางแผนไม่ควรจะละเลยอย่างยิ่ง

^{๓๘} บุญดิน อรรถากร และ รัตนา ตันบุญเต็ก, การเตรียมครู, (มกราคม, ๒๕๑๓), หน้า ๒๘.

^{๔๐} ไอเซ เปอนาติมอส, " การวางแผนการศึกษาระยะสั้นระยะยาว, " การวางแผนการศึกษา (พระนคร : ๒๕๑๒), หน้า ๘๖.

^{๔๑} S. Gordon, V. Guiton, and A. Tantawi, " Thailand Teachers Education, " สรุปรายงานการวิจัยของคณะวิจัยชาวต่างประเทศเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย (พระนคร : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๑๕), หน้า ๖.

เพราะหลักสูตรการฝึกหัดครูในส่วนของวิทยาลัยครูนั้นใช้หลักสูตรเหมือนกันหมด การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นมีน้อย โดยทั่วไปแล้วหลักสูตรเกี่ยวกับการฝึกหัดครูได้รับการวิจารณ์ว่ามีเนื้อหาไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ มีวิชาเรียนมากเกินไปและไม่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน บางวิชาก็เรียนซ้ำ ๆ กัน วิชาที่สำคัญกลับเรียนน้อยไม่ลึกซึ้ง วิชาการศึกษาที่กว้างแถมมองไม่เห็นภาพชัดเจน ทั้งอาศัยข้อมูลจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่และไม่แน่ใจว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาชีพทางการศึกษาคือพอหรือไม่ " การจัดหลักสูตรในสถานฝึกหัดครูยังมีปัญหา ดังที่ สุรพันธ์ ยันต์ทอง^{๔๖} และ พันธุ์ หันนาคินทร์^{๔๗} กล่าวไว้ว่า " การใช้หลักสูตรที่นานมามากขาดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับความมุ่งหมาย ขาดการวางแผนการใช้หลักสูตรให้ได้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและปัญหาต่าง ๆ ควรจะได้รับการพิจารณา คือควรจะได้มีการกำหนดนโยบายร่วมกันระหว่างสถาบันผลิตครูทั้งหมด "

ดร. ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา^{๔๘} เป็นอีกผู้หนึ่งซึ่งได้กล่าวถึงหลักสูตรการฝึกหัดครูว่า " หลักสูตรฝึกหัดครูทั่วไปในปัจจุบันได้รับการวิจารณ์ว่า เพียงแต่กำหนดว่านิสิตนักศึกษาจะต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง ก็หน่วยกิต เมื่อเรียนครบตามความต้องการและผ่านการฝึกสอนแล้วก็ยอมรับกันว่า นิสิตนักศึกษานั้นสามารถออกไปทำการสอนได้ การจัด

^{๔๖} สุรพันธ์ ยันต์ทอง, " ความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรบางประเภทในวิทยาลัยครู " วารสารทางวิชาการของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ส่วนหลวง, ๔ (กรกฎาคม - กันยายน, ๒๕๑๔), หน้า ๒

^{๔๗} พันธุ์ หันนาคินทร์, " ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู " (พิมพ์โลก : วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิมพ์โลก, ๒๕๑๑), หน้า ๘.

^{๔๘} ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา, " แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู, " วารสารวิชาการ มศว.ปทุมวัน, ๒ (๒๕๑๔), ๑๓.

หลักสูตรแบบนี้มีไว้ระบุให้แน่ชัดลงไปว่าจะต้องการให้บัณฑิตนักศึกษามีสมรรถภาพในการเป็นครูอย่างไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง "

ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ซึ่งเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ประกอบกับเป็นระยะที่มีการปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ ซึ่งรวมทั้งการฝึกหัดครูด้วย ดังนั้นในปีการศึกษา ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ กรมการฝึกหัดครูจึงเห็นสมควรให้ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู โดยมุ่งคำนึงถึงความสอดคล้องกันระหว่างการพัฒนาการฝึกหัดครู การพัฒนาการศึกษาโดยทั่วไป และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้โดยพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเป็นหลัก ประกอบด้วยหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู มุ่งผลิตครูที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ ในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม และสามารถนำความรู้ ความสามารถและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ครู มาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้โดยให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และภาวะจำกัดของประเทศ

ความมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู จึงมีความมุ่งหมายที่จะผลิตครู ดังต่อไปนี้

๑. ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบในหน้าที่ของครู มีวิญญานของความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในอาชีพ

๒. ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในบทบาทที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

๓. ให้เป็นผู้มีกิจนิสัยที่สุจริต ขยัน อดทน ประหยัดและรักคุณค่าของสัมมาอาชีพ

๔. ให้เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ อยู่เป็นนิจ รู้จักคิดสร้างสรรค์ ตระหนักในปัญหาของสังคม ตลอดจนมีทักษะ และวิจรรณญาณในการแก้ปัญหา

๕. ให้เป็นผู้มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและใจ ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

๖. ให้เป็นผู้มีนิสัยการทำงานอย่างมีหลักสามัคคีธรรม คารวธรรม ปัญญา-
ธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
๗. ให้เป็นผู้มีเจตจำนงมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพื่อความ
มั่นคงของประเทศชาติ
๘. ให้เป็นผู้มีความเข้าใจ การปฏิบัติ และทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสม เกี่ยว
กับบ้านเมือง การปกครอง ตลอดจนการดำรงชีวิตในระบบประชาธิปไตย
๙. ให้เป็นผู้เห็นคุณค่าในการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ และส่งเสริม
ความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมของชนหมู่อื่นและชาติอื่น
๑๐. ให้เป็นผู้รู้จักรักษาคุณภาพระหว่างธรรมชาติ และความก้าวหน้าทาง
วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรม
๑๑. ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการ
พัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครูมีเป้าหมายที่จะ
ผลิตนักศึกษาให้เป็นคนดี ครูดี และมีความรู้ดี

การศึกษามีองค์ประกอบหลายประการ จากข้อคิดเห็นของนักการศึกษา จาก
ผลงานคนคว้าวิจัยต่าง ๆ และจากการที่การฝึกหัดครูได้รับการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ มา
เรื่อย ๆ จนบัดนี้ยังไม่แน่ใจว่าจะทำให้การจัดการศึกษาทั้งหมด โดยเฉพาะระดับประถม-
ศึกษาจะมีคุณภาพดีขึ้น ดังนั้นทางแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย และองค์การยูนิเซฟได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดขอบเขตหน้าที่และ
เกณฑ์มาตรฐานของครู เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตครูและอบรมครูประถมศึกษาให้มีคุณภาพ

๔๕ สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช ๒๕๑๘, (กรุงเทพ-
มหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, มกราคม, ๒๕๒๐), หน้า ๑ - ๒.

จึงใคร่รวมกัน จัดทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาชั้นต้น โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการวิจัยนี้ เริ่มดำเนินการ มาตั้งแต่ปีการศึกษาศึกษา ๒๕๑๔ โดยได้ดำเนินการในชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ ของภาคที่ ๑^{๔๖}

ผู้เขียนมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงได้เข้าร่วมเป็นผู้ช่วยในโครงการดังกล่าว และวิทยานิพนธ์นี้เป็นหนึ่งที่อยู่ในชั้นที่ ๓ ของภาคที่ ๑^{๔๗} คือการพัฒนาแบบจำลองโปรแกรม เพื่อปรับปรุงการศึกษาสำหรับครูประจำการและนักเรียนฝึกหัดครูในสถาบันฝึกหัดครูประถมศึกษา ซึ่งการดำเนินการวิจัยในชั้นนี้มีนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาประถมศึกษา จำนวน ๕ คน เป็นคณะผู้ช่วยวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อตรวจสอบขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาในแบบจำลองกับหลักสูตรการฝึกหัดครู
๒. เพื่อสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูประจำการ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมครู

^{๔๖} แผนกวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการวิจัยโครงการที่ (๐) (๑) " ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการปรับปรุงการศึกษาฝึกหัดครูและอบรมครูระดับประถมศึกษา, " (อัครสำเนา), หน้า ๑.

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

๓. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา
และหลังการอบรม

สมมติฐานในการวิจัย

๑. แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา จะมีบาง
ส่วนที่แตกต่างไปจากหลักสูตรการฝึกหัดครู

๒. ครูประจำการจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานครูเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับ
การอบรมเสริมสมรรถภาพทางวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ตัวอย่างประชากร คือ ครูประจำการที่สอนในระดับประถมศึกษา จำนวน
๕๐ คน และหัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครู จำนวน ๒๐ คน

๒. การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครู และ
สำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูประจำการ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์
มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยใช้แบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนและแบบสำรวจ
ความมั่นใจในการปฏิบัติงานครู

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจ หลักสูตรและรายวิชาเรียนใน
วิทยาลัยครู ผู้วิจัยใคร่สำรวจด้วยตนเอง จึงถือว่าข้อมูลมีความถูกต้องทุกประการ และครู
ประจำการใดตอบแบบสำรวจนั้นด้วยความจริงใจทุกคน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสำรวจ หลักสูตรและรายวิชาเรียนกับ
แบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานครู เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เพราะสร้างขึ้น

ตามผลที่ได้รับจากการวิจัย เรื่องขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา
ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความจำกัดของการวิจัย

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นแบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียน
กับแบบสำรวจความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูที่สร้างขึ้น อาจครอบคลุมเกี่ยวกับขอบ-
เขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาไม่ครบถ้วน
๒. กลุ่มตัวอย่างประชากรมีวุฒิและเวลารับราชการต่างกัน อาจตอบ
แบบสอบถามจากประสบการณ์ที่ตนได้รับมากกว่าการคำนึงถึงข้อเท็จจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

๑. การสำรวจหลักสูตร หมายถึงการนำเอารายการขอบเขตหน้าที่และ
เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาไปตรวจสอบกับหลักสูตรการฝึกหัดครูว่า รายการ
ขอบเขตหน้าที่ มีในหลักสูตรหรือไม่ ถ้ามีในหลักสูตร จะมีอยู่ในวิชาอะไร
๒. ครูประจำการ หมายถึงครูที่กำลังทำการสอนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนต้น
และประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
๓. การปฏิบัติงานครู หมายถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษา
๔. ขอบเขตหน้าที่ หมายถึงปริมาณของหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้สำหรับบุคคลใน
ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง
๕. เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทาง
ในการประเมินคุณลักษณะบางอย่างที่ต้องการ
๖. ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึงปริมาณของหน้าที่และมาตร-
ฐานที่ใช้เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ หมวด คือ หมวด ก.

ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญและความรู้วิชาครู) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู
 หมวด ค. ทัศนคติของครู และ หมวด ง. หน้าที่และงานของครู

๓. แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา หมายถึง
 แบบจำลองที่คณะผู้วิจัยโครงการวิจัยขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา
 แผนกวิชาประถมศึกษา เป็นผู้สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันฝึกหัดครู ใ้มองเห็นลักษณะที่พึงประสงค์ของ
 ครูประถมศึกษา เพื่อจะผลิตครูประถมศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
๒. เป็นแนวทางในการอบรมเพื่อ เสริมสมรรถภาพทางวิชาการแก่ครูประจำการ
 ให้มีคุณสมบัติตามขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย